

Aan
de gemeenteraad

Datum 16 maart 2021
Zaaknummer InProces BBV: 2021-0036888
Betreft Stand van zaken Herijking gemeentefonds

Vergadering van

Portefeuillehouder: Maarten Burggraaf
Begrotingsprogramma Financiën (inclusief overhead)
Pijler Bestuur en Middelen
Kernteam/Opgave: Versterking Bestuur & Organisatie - Planning & Control
Auteur: Cor van Vliet
E-mail: c.van.vliet@dordrecht.nl
Verantwoordelijke:
Openbaar: Ja

Raadsinformatiebrief

Wat is de aanleiding om deze informatie kenbaar te maken?

In de diverse raadsinformatiebrieven over de circulaires van het gemeentefonds informeerden wij u over de ontwikkelingen ten aanzien van het gemeentefonds. In februari is het voorlopige verdelvoorstel gepubliceerd (zie bijlage 1 en [website Rijksoverheid](#)). Het effect voor Dordrecht is hierbij € 13,- per inwoner negatief (in totaal ongeveer € 1,5 miljoen per jaar). In deze raadsinformatiebrief informeren we u over de relevante achtergronden.

Wat is de te delen informatie?

Doelstelling gemeentefonds

Het doel van de verdeling van het gemeentefonds is om iedere gemeente een gelijkwaardige financiële uitgangspositie te geven, zodat ze een gelijkwaardig voorzieningenniveau kunnen realiseren tegen gelijke belastingdruk: mensen moeten in principe toegang hebben tot hetzelfde voorzieningenniveau en dat mag niet afhankelijk zijn van de plek waar iemand woont. Die gelijkwaardige financiële uitgangspositie ontstaat door in de verdeling van het gemeentefonds een balans te zoeken tussen de verschillende eisen uit de Financiële-verhoudingswet: het volgen van de noodzakelijke kosten van gemeenten (kostenoriëntatie), rekening houden met de mogelijkheden die gemeenten zelf hebben om een deel van die kosten uit eigen inkomsten te dekken (inkomstenverevening), niet te gedetailleerd verdelen om te voorkomen dat de verdeling als bestedingsnorm gaat werken (globaliteit) en het vermijden van beloning van goed of slecht gedrag (ongewenste prikkelwerking). Daarnaast moet de verdeling in de tijd voldoende stabiel zijn, zodat budgetten niet te veel schommelen. Maar de verdeling moet wel zo flexibel zijn dat deze meebeweegt met de veranderende kosten die gemeenten maken.

Gemeenten en Rijk zijn het erover eens dat de huidige verdeling hier niet optimaal meer in voorziet en daarom is besloten om te komen tot een voorstel dat leidt tot een betere verdeling. Het voorstel dat nu voorligt geeft hier invulling aan. Het nieuwe verdelvoorstel is gebaseerd op dezelfde uitgangspunten, maar heeft een andere balans. De verdeling is globaler geworden (er wordt minder rekening houden met verschil). Het belang van het aantal inwoners neemt bijvoorbeeld nog verder toe. De verdeling sluit goed aan de bij de kosten en er is opnieuw gekeken naar eigen

inkomsten. Er zijn zo min mogelijk uitzonderingen gemaakt (vaste voet G4/Wadden afgebouwd/afgeschaft). Het aantal maatstaven is teruggebracht van 86 naar 46.

Impact Dordrecht

De impact voor Dordrecht is weergegeven in de volgende tabel:

Het verdeelvoorstel levert per inwoner een bedrag van € 13 per inwoner minder op. Dit komt overeen met een structurele daling van ongeveer € 1,5 miljoen per jaar van de algemene uitkering.

	Sociaal	Klassiek	Inkomsten	Totaal
Bedrag per inwoners	- € 89	€ 180	- € 104	- € 13

De oorsprong van deze daling zit in het samenspel van alle facetten die in de herverdeling zijn gemuteerd. Het is geen sinecure om hier een sluitende verklaring voor te geven. We herkennen in ieder geval de volgende lijnen die een voor Dordrecht negatieve impact hebben op de verdeling:

- De vergoeding voor overhead die hoort bij het sociaal domein wordt in het huidige model verdeeld via de maatstaven die horen bij het sociaal domein. In het nieuwe model wordt deze verdeeld via de maatstaven van het cluster bestuur & ondersteuning. Het aandeel in dit cluster is voor Dordrecht lager dan in het cluster Sociaal. Hierdoor ontvangen we een lagere bijdrage;
- In het huidige model wordt de verevening van de overige eigen middelen via specifiek geselecteerde maatstaven vormgegeven welke verondersteld een relatie hebben met de wijze waarop de middelen daadwerkelijk worden gerealiseerd (denk bijvoorbeeld aan maatstaven die in relatie staan tot toerisme). Deze werkwijze wordt in het nieuwe model losgelaten. De verevening vindt nu plaats via de maatstaven van het sociaal domein. Er ligt geen directe relatie tussen deze inkomsten en de kosten in het sociaal domein, maar de verdeling van de feitelijke overige eigen middelen over gemeenten toont hier de grootste overeenkomst mee. Dordrecht heeft op de maatstaven sociaal domein een relatief hoog aandeel waardoor ook een relatief hoog deel van de korting in Dordrecht neerslaat.

Inbreng Dordrecht in consultatie

De VNG (Vereniging van Nederlandse Gemeenten) pleit al enige jaren voor een onderzoek naar de verdeling van het gemeentefonds, omdat de huidige verdeling knelt. Op dit moment zien zij geen aanleiding aan het verdeelvoorstel te twijfelen, maar zonder toename van het totale budget biedt het geen oplossing. Het uitgangspunt van de VNG is dan ook helder: zij willen zo snel mogelijk overgaan tot een nieuwe betere verdeling, maar de financiële positie van gemeenten moet substantieel verbeterd worden voordat een nieuwe verdeling ingevoerd kan worden. Een herverdeling van grote tekorten brengt gemeenten geen stap verder. Wij onderschrijven deze lijn: geen herverdeling zonder aanvullende middelen.

Tegelijkertijd houden we onze ogen en oren open voor lobby's die de financiële uitkomst voor Dordrecht kunnen verbeteren. Deze lobby's zullen we ondersteunen. Denk hierbij voorbeeld aan steden/regio's met een sociaal zwakkere structuur, deze komen in veel gevallen als nadeel gemeente naar voren.

Het gaat bij het lobbyen echter om een precair evenwicht. Je loopt namelijk het risico op een vicieuze cirkel. Een succesvolle lobby heeft tot gevolg dat er nieuwe nadeelgemeenten ontstaan, welke zich vervolgens gaan roeren. Je ziet dit al gebeuren in de zichtbare (en onzichtbare) lobby van de G4 en de noordelijke gemeenten. Wanneer deze lobby's succes hebben zal het nadeel van Dordrecht toenemen. Dit bevestigt nogmaals het belang van het standpunt van de VNG. Het is alleen mogelijk dat alle gemeenten "instemmen" met de herverdeling als er substantieel meer geld komt.

Een meer gedetailleerde toelichting en vergelijking van het effect zoals dat bij andere gemeenten optreedt is terug te vinden in het bijgevoegde memo (bijlage 2).

Hoe verder na deze raadsinformatiebrief?

De fondsbeheerders (ministerie van Binnenlandse Zaken) vragen de Raad voor het Openbaar Bestuur om advies over de nieuwe verdeling van het gemeentefonds. Na ontvangst van het advies van de Raad voor het Openbaar Bestuur (wat mogelijk leidt tot aanpassingen) zullen de fondsbeheerders ook de VNG om advies vragen. De VNG nodigt vervolgens de gemeenten uit hun mening in te brengen. Dit zal naar verwachting plaatsvinden na het meireces.

Het volgende kabinet neemt een besluit over de invoering van de nieuwe verdeling. Uiterlijk in de meicirculaire 2022 zullen de gemeenten hierover worden geïnformeerd. De effecten zullen (met inachtneming van afspraken over groei) worden verwerkt met ingang van 2023.

Welke kosten zijn verbonden aan het proces?

Niet van toepassing.

Wat zijn de belangrijkste gerelateerde besluiten?

Septembercirculaire 2020 - Raadsinformatiebrief;
Meicirculaire 2020 - Raadsinformatiebrief;
Decembercirculaire 2020 - Raadsinformatiebrief;

Wat zijn de belangrijkste gerelateerde besluiten?

Niet van toepassing.

Het college van Burgemeester en Wethouders

secretaris

burgemeester